ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф 12 или 30, дин.
на по године: . ф. 6 или дин 15
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи
уредништву „Браника“ у Новом Саду.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 73 — У Новом Саду, у четвртак 25. јуна (7. јула) 1892. — Год. VIII.

Позив на претплату.

Крајем овога месеца истиче претплата свима онима, који су се на прву половину године или на другу четврт, односно до краја јуна о. г. на наш лист претплатили.

Позивајући своје досадање претплатнике, а и осталу српску публику на нову претплату, дајемо од своје стране уверење, да ћемо се као и до сада тако и од сада трудити, да наш лист колико год скромне околности наше малене читалачке публике то допуштају, одржимо на висини савременог новинарства А родољубива цел, ради које је „Браник“ покренут. — јамчи за родољубивост и самосталност политичког правца овога листа.

Но скоро да је излишна свака реч у препоруку овога листа с наше стране. Српска читалачка публика прихватила је „Браник“ својски, и исти се сваким даном све више шири

Цена је „Бранику“ као и до сада:
На годину . . 12. фор. или 30. дин.
На по године . 6. фор. или 15. дин.
На четврт године 3. фор. или $7^1/_2$ дин.

А може се и месечно претплатити. Месечна претплата чини 1 фор или $2^1/_2$ динара.

Претплата се шаље поштанском упутницом на Администрацију „Браника“.

У Н. Саду, 17. (29) јуна 1892. г.

Издаватељство и уредништво „Браника“.

РУМУНИ И МАЂАРИ.

Најновија акција Румуна јако је ускомешала духове. Још се чланови депутације нису ни повратили својим кућама, а оно се дигла бура у неким слојевима мађарског народа. која може бити од најгорих последица. Мађари су врло огорчени, што су Румуни ишли у Беч, да се тамо жале, па би сад хтели да излију сав свој гњев на Румуне, хтели би да им за увек запуше уста. Мађарска штампа без разлике политичких боја најстрожије је осудила држање Румуна

Док се то огорчење Мађара кретало у границама пристојности и док су своје незадовољство изјављивали дозвољеним начином, не може бити никакве замерке. Као што су Румуни били у Бечу, да се жале, тако су и Мађари могли да се против тога ограде и да тај корак осуде. У слободној држави дозвољено је и једно и друго, само кад се не вређа закон.

Али неки мађарски кругови прекорачили су границу, која дели политичке демонстрације од простог насиља. Мађари су могли демонстрирати и изјављивати своје незадовољство с Румунима, то им нико не би ускратио; зато су ту јавни зборови и слободна штампа. Но ово што се сад збива, то је просто грубо насиље, које се не може ни разумети, а камо ли извинити. *Неки Мађари почели су насртати на Румуне, и то на оне невине, који нису ни били у Бечу, и који не могу одговарати за туђа дела.*

Па шта су с њима радили? Руља је напала неспремне људе, и није им дала мира тако, да су Румуни морали да се уклоне. У другом случају опет страдали су неки адвокати и свештеници у једној гостијоници, који су тамо мирно седели за једним столом. А кад су исти на насилна изазивања хтели да се уклоне. неки бесомучници су вијали ове интелигентне чланове румунског народа, па су неки били и лично инзултирани.

Услед таких немилих сцена завладало је велико огорчење међу Румунима, које сваким даном све више расте. У овом тренутку тешко је предвидити, како ће се даље развијати ова ствар, која је силом увеличана. Положај је доста критичан. Румуни и Мађари у оним крајевима, у којима заједнички живе, једва се трпе. Стање је несносно, које постаје све озбиљније А најгоре је, што нема свесних политичара који би међу завађене странке ушли с гранчицом мира, те који би покушали с једне стране да *задовоље* Румуне, а с друге стране да *умире* Мађаре те да се на повољан начин ова размирица уклони са света.

Оваки призори морају узмутити душу сваког пријатеља ове земље, јер ова наша заједничка отаџбина може само тако напредовати, ако се сви народи буду сложно старали о њеном напретку и њеној будућности. Ми сви сносимо једнаке *терете*, те је и природно, да једнако уживамо *благодети* и да сви нађемо заштите под кровом њеним. Ако се народности јављају с каквим тегобама, и ако Мађари мисле, да је у нас све у своме реду — онда те несугласице треба озбиљно узети у претрес. Положај Угарске још није потпуно утврђен, те народносно питање ваља деликатно расправљати. Суровом руком може се само већи квар нанети, те се од зла може начинити — горе! Историја нас треба да поучи, да се оваки спорови морају расправљати хладним разбором и чистим срцем.

Или се мисли да ће се незадовољство Румуна ишчупати, ако се Румуни буду предусретали недостојним изазивањем?!

Пре свега оно, што се збило у Араду, не слаже се ни с витешким карактером мађарским. Мађари су у овој земљи у већини, они су господари, они имају силу и власт у својим рукама, па раде како хоће. У том положају они морају бити чувари закона и бранитељи мира и поретка. Само притиснута мањина може да се у очајању свом и немоћи својој лати таких средстава, којим се Мађари служе у Араду, па и онда таке мере и ако се не могу извинити, а оно се бар могу разумети. Али зло и наопако је кад и они, који располажу с државним апаратом, хоће политичка питања да по сокаку расправљају! Ту је мањина дошла између два камена, између моћи државне власти, и између беса разузданe светине која зна, да ће јој се кроз прсте гледати. Оваки призори воде анархији и у првоме реду шкоде држави и њеном лепом гласу. Мађари не би смели већ из државних разлога овако поступати, као што су радили у Араду. Постићи не ће тиме ништа, а само брукају себе и руше углед своје отаџбине.

Ми не верујемо, да и они, који су тај неред изазвали, мисле, да ће се Румуни поплашити од сокачких насртаја. Шта ће онда бити? Румуни ће гледати да сузбију шовинистичку обест. Напићи ће тук на лук! Куд то води? Људи који се налазе у положају самообране нису дужни да се бригу, како ће им противник проћи. До сад се још добро свршавало; али шта ће бити ако се Румуни *спреме* да се могу од нападаја бранити? Шта се тада може све изродити?!

Ако су Румуни скривили, ено суда па нека им *он* суди. Кад су Рац'и другови били момци да иду у Беч, они ће се и пред судом знати бранити и одговараће за своја дела. *Само руља и сокачки олош не сме у правној држави делити правду.* Треба ово имати на уму, те не тражити силом сукобе.

У осталом шта су Румуни тако страшно згрешили? Само о томе може бити препирке: да ли је депутација требала ићи у Беч, или не? Но и то још није велеиздаја, као што би хтели неки да представе свету. *Иначе су Румуни у свом меморандуму оно тражили, молили и захтевали, што и све народности у Угарској желе да постигну: да сачувају свој народни опстанак, да спасу садашњост и да осигурају своју будућност.* Не треба се варати или силом обмањивати — то ми сви желимо, јер не ћемо, да се претопимо у туђе море. . .

Но рецимо, да нам нису све појединости познате; можда је било и какве прикривене акције, која је нама непозната и која се коси са законом. Ми ћемо да допустимо и ту крајност. И на то и опет велимо: ено им суда, а не да својим бесомучним нападајима компромитирају државу у очима образоване Европе.

С тога би влада требала да изађе из своје досадашње резерве. Она носи одговорност за све немиле последице, које могу наступити. Немири се понављају, ред се нарушава, а она се чини невешта, као да јој је још мило, да се Румуни мало протуку, а заборавља да свака батина има два краја. Ова недостојна игра треба да престане и влада би требала да најстрожијим мерама одржи мир и ред у земљи. Нека они, који нарушавају поредак, осете сву строгост закона, па ће то утицати, да се раздражени духови смире и стишају

Исто тако треба и мађарска штампа да озбиљније схвати своју дужност, а не да затвара очи пред јасним чињеницама.

Погрешке треба сузбијати, ма по коју

ЛИСТАК.

ПРИМОРСКО КУПАЛИШТЕ ЦРКВЕНИЦА.

Написао
Др. М. П.

Од вајкада је познато, да се многи болесници, који својој болести не могоше наћи лека ни у каквој апотеци и којима не помогоше ни лекари ни врачаре, знатно опораве а често и са свим исцеле кад „промене ваздух“. Још у старом веку су славни лекари: Ипократ, Целсо, Аретеј и Гален слали своје болеснике, који су патили од какве застареле (хроничне) болести, или на море или у бреговите пределе, имајући на уму да је онде ваздух чистији и здравији, а знајући из искуства, да је чист ваздух најглавнија потреба за живот и здравље, па по том и за лечење болести.

И данашња лекарска наука је усвојила то вајкадашње искуство, трудећи се, да научним испитивањем изнађе у чему управо лежи лековита моћ приморских и брдовитих предела.

Поред чистог ваздуха употребљавали су и воду, и чисту и минералну још у најстарија времена, како за одржање чистоте и здравља, тако и за лечење најразноврснијих болести. У тој цељи су подизали купатила, која су нарочито код старих Римљана била најбоље и најудесније уређена. Гдекоја од тих старих римских купатила одржала су се до данас и живо нам сведоче до које су се висине били уздигли Римљани у култури и цивилизацији

Са опадањем културе у средњем веку и купалишта су забаљена и тек су се у најновије доба почела опет подизати и усавршавати према захтевима лекарске науке и „утанчаног“ укуса у публике. Особито је железнички саобраћај дао купалиштима живља полета. јер услед тога не посећују купалишта само болесници, који у њима траже лека или бар олакшања него и здрави хитају онамо да се од уморног и напрезног рада одморе и разоноде, а богме има и таких, који онде траже и налазе највише прилике за раскошно уживање.

Наш свет највише посећује купалишта лети. Зими се много теже одважити на далеки пут, зато се зими отискују од куће скоро само туберкулозни болесници, који још једино у топлијем поднебљу, од животодавних зрака јужног сунца очекују спаса. Лети су друкчије прилике. У варошима је на летњој припеци и запари тако несносно, да и здрави, којима само може бити, чим уграбе прилику, уклањају се што даље од загушљивог и прашног варошког ваздуха. Разуме се да болеснима још теже пада подносити те незгоде, с тога лети највише и одлазе у купалишта.

Овом сам приликом рад да обратим пажњу нашега света, који посећује купалишта и свакога, који хоће и може да води рачуна о свом здрављу и телесном напретку, приморским купалиштима у опће а посебице да проговорим нешто о најближем нам, поред Абације, приморском купалишту Црквеници на Јадранском мору.

Код свих приморских купалишта ваља у првом реду узети у обзир приморско поднебље (климу), која се у многом разликује од сухоземне. Кад је реч о поднебљу, ту се има разумети не само температура ваздуха, као што се обично узима, већ укупни утецај ваздуха. воде и земљишта на сва жива створења. Најважнији је чинилац на сваки начин ваздух. Све појаве, којима поднебље утиче на живот и здравље, збивају се у ваздуху. Ми их бар у ваздуху најбоље опажамо, јер се ту дају најлакше испитивати и проучавати.

При испитивању ваздуха ваља узети на ум његову чистоту, густину, топлоту, влагу, кретање и електрицитет.

Да-ли је ваздух чист, то се лакше даје осетити, него научно исказати. У чистом ваздуху, где нема прашине, дима, нити икаквих загушљивих испарења, човек се осећа много свежији, груди му се јаче шире, те је дисање дубље. Тако се осећамо на високим, шумовитим бреговима и на мору. Над морском пучином, на отоцима и на морским обалама ваздух је чист, без прашине и без икаквих других шкодљивих састојака а гушћи је него на копну, подаље од мора, нарочито је много гушћи него на високим бреговима. Услед те веће густине при дисању улази већа количина ваздуха у плућа (јер је збијенији), а тим се крв најбоље чисти, јер упија у себе из удисаног чистог, густог ваздуха оне делове, који су неопходна за живот, а избацује све што је непотребно и шкодљиво. Последица је таком дубоком, издашном дисању у чистом и густом приморском зраку то, да јаче осећамо потребу да се јелом заложимо и накладимо у крви оне састојке, који су се утрошили. У кратко: апетит се поправља а тело се спажи и напредује.

Топлота приморског ваздуха много је сталнија него на копну. Море ублажава и јаку зиму и несносну жегу. И разлика између дневне и ноћне температуре на мору је много мања него на пространим равницама или у планинским пределима, а ево за што. Сунчани зраци морску површину много спорије загревају него земљу, али се морска површина исто тако спорије и хлади. Најгорњи слојеви воде, чим се јаче загреју прелазе у пару и тим троше топлоту, коју одузимају од ваздуха; поћу пак морска површина за то не губи нагло своје топлоте, јер је над њом наднесена густа водена пара, а то знамо из искуства да свако тело све то јачу јару пушта, што је сувљи ваздух око њега, а све мању, што је влажнији.

Пошто се површина морска навек испарава. то је и ваздух на мору много влажнији. Влажан приморски ваздух има двоструку лековиту моћ: ублажава раздраженост живаца, услед чега се нервозни болесници на мору много боље осећају, и благотворно утиче на оболела плућа и душник, што нарочито добро чини болесницима, који пате од промуклости и сухог кашља. Влажни морски ваздух, у ком има много делића морске соли, стишава сухи кашаљ, раствара слуз и олакшава искашљавање.

Приморски се ваздух налази скоро у сталном кретању. Преко дан се копно и

цену, то је задатак слободне и независне штампе. Она не сме никоме ласкати, па ни онима, који заводе народ на странпутицу. Него мађарска штампа није имала до сада смелости, да осуди нереде у Араду, и то је врло жалосно, што се мора осудити, јер оваким држањем, листови више шкоде, него што хасне земљи и народу.

Ми се надамо да ће се влада побринути, да се нереди у Араду не понове. А време би било, да се мисли и о томе, како би се уклонили **узроци** оним догађајима.

Глас из Русије.

Р. — Петроград, 19. јунија 1892.

Догађаји у Нансију, састанак царева у Килу и путовање Бизмарково у Берлин, Дрезден и Беч, појаве су, које је узела европска журналистика на око, те у ово доба новинарске суше непушта их из редакција, надовезујући на њих разноврсне комбинације и дајући им значај и важност по свађању и по рачуну сваки своме. Све новинарске комбинације кулмилирају у томе: да је нансијски догађај манифестација руско-француског савеза, састанак царева гаранција за мир, а Бизмарково путовање туга за некадањом силом и влашћу. Па ко не би рекао, да је онај, по изгледу случајан, састанак великога кнеза Константина Константиновића и председника француске републике Карнота, имао заиста да манифестује пријатељске одношаје руског и француског народа, кад је он толико заболео многе чивутске новинаре, којима се коса дизала у вис од страшних усклика „Vive la Russie!“ „Vive la France!“ — Но ако у опште постоји правило, да политику не воде осећаји него рачуни и интереси, онда се то заиста може рећи и за садање одношаје између Русије и Француске. Одушевљење пак оно, којим се пропраћа у Француској руско француско пријатељство, само су јача подлога већ стицајем околности склопљеног савеза. — Савез овај можда негоди многима а Немцима зацело најмање годи, па за то они и подмећу сваком приликом Русији неке крајње себичне цели, али само за то, не били изазвали раздор између Руса и Немаца, те тако шкодили том сасвим природном одношају између обеју пријатељских држава, који није забиљежен на писмено али који стоји на чврстој основи међусобних интереса. Сваки писмени уговор, који се склапа између две странке, казује им да непостоји између странака поверење, или је склопљен због тога, да се напред обележе неке потанкости, које ваља испунити. Основа француско-руског савеза је тако проста и непосредно потиче из положаја у који је дошла Европа услед тројнога савеза, те није нужно никаквих потанкости нити је нуждан какав год параграфиран писмен уговор. Да је савез између Русије и Француске постао пре склопљеног тројног савеза, то би му се логички могло приписати каква и агресивна намера на штету Европе и такав би савез свакојако морао бити упараграфисан у облику писаног уговора, али тај савез је тек последица тројног савеза, и једина му је цел да паралише оружање средњоевропских сила да се не би можда дрзнула која, да руши мир.

Русији не би неправо било, да Француска поврати Елсас и Лотарингију, али у рат који би тим путем изазвала Француска, не би се Русија мешала активно, ако дабогме не би и друге силе осим Немачке и Француске у акцију скупиле, но Русија би се онда зацело помешала кад би немачко оружје тако победоносно било, као што беше год. 1870., и као што је 1875. г. Немачкој која је хтела још неопорављену Француску да сургунише, рекла: bis hieher und nicht weiter, тако би рекла и сваком другом приликом, јер је Русији и њеним интересима неопходан опстанак Француске као супарнице Немачке. — Но Русији није ни издалека воља да ратује. Бар за сада још не, јер она жели, да у миру своје унутарње ствари удешава, а најмање јој је стало да од кога што отима, јер је тако велика и пространа, да ће се скоро моћи рећи, да у Русији сунце никад не залази.

Русија се још увек оружа и то доста лагано али сигурно и без великог напрезања но само толико и тако, да је готова свагда ма и сама стати на супрот тројном савезу. Снага Русије је огромна. Снази тој се цео свет диви. Русија и сама верује у ту своју снагу али ипак жели, да и Француска буде силна, и Француска као верна савезница испуњава те захтеве Русије и данас је наоружана како до сада никада била није. Када ће се и како примелити ова снага и хоће ли бити нужно, да се заједничка снага Француске и Русије опроба с киме, то је ствар будућности, али онај, који верује у снагу своју тај није далеко ни од победе. —

О састанку цара Александра III. са царем Виљемом у Килу могу вам то рећи, да се овде говори као о некој посети учтивости и више ништа. Зна се да цар руски мал не сваке године иде у Копенхаген да се тамо разоноди, а зна се да је и цар Виљем последњи пут о маневрима руским био у Русији, те овај састанак не би имао ништа више бити него враћање посете, а оно тако наглашивано стискавање руку при састанку и растанку царева најобичнији је знак учтивости. — Нема сумње, да је руски цар много облетан са свију страна не би ли се што дочуло из његових уста о општем положају у најближој будућности, али руски цар не би био тако велики цар, кад би он свугде и на сваком месту давао енунцијације, те тако био предмет новинарских писама па чак и сокачких разговора Између важнијих догађаја у Копенхагну могу вам напоменути, да је Енглеска преко свога посланика све силе употребила и све и сва покушала, да изради у цара Александра III. потврду принцу Фердинанду за кнеза бугарског, али се опарила љуто, јер цар о томе неће ни да чује. Зато је принц Фердинанд онако демонстративно дочекан у Лондону. Принц Фердинанд је мољакао на све стране, да се заузму за њ' код цара Александра и наклоњене му силе изабрале су Енглеску за посредницу у тој ствари. Но као што се види мисија је на лио испала, јер цар у опште за Фердинанда као кнеза неће да зна. Млади принц је био толико наиван, да је мислио, да ће цар заиста попустити, кад се толике силе за њ заузимају и већ је рачунао чак, да ће га цар и примити у аудијенцију. Али од свега не би ништа и он ће се вратити и опет, онаки исти какав је и до сад био, богатији можда само са још којом непријатном успоменом, на које ће се сећати кад не буде више у Софији. — Руска журналистика у опште врло малу вредност обраћа на ову последњу неуспешну акцију Енглеске, јер је овде свакоме политичару јасно, да цар руски нити хоће, нити може напустити давно обележено становиште Русије према одношајима у Бугарској за коју је меродаван берлински уговор, који је законит основ руских праведних захтева. —

Трећи интересантнији догађај, који смо у почетку још напоменули, свакојако је Бизмарково путовање у Беч у сватове свога сина Херберта Сам догађај по себи т. ј. сватови нису баш тако важни, да би о њима било вредно много говорити, јер поред свега тога, што је један од од грофова Андрашија, брачну везу немачког грофа са аустријском грофицом изнео у једној сватовској здравици, као савез међу немачком и Аустро Угарском, ипак из те везе могу бити плод само деца, од које тешко да ће зависити судба Немачке и Аустрије. Но што је значајније, а то су демонстрације, са којима је кнез Бизмарк уз пут дочекиван, а још значајније је држање старог канцелара на том путовању.

Из свега онога, што је кнез Бизмарк на путовању своме показао, види се, да је он још увек врло жељан власти и да се боји, да ће му се слава умалити, јер му се чини, да прелази мало у заборав. Њему је још пред очима оно златно време његова владања, када није било силе, која ће њему отети власт, јер овај који је даваше свагда је са речју „никада“ уздизао све више и више име и власт „гвозденог“ канцелара. Он се није нигда надао, да ће доћи време, када се он неће моћи титрати са властољубљем својим, јер је мислио, да је „незаменљив.“ Па ипак он је своју славу преживео. Данас он мора да изазива демонстрације — мора да их наручује, само зато да може рећи: „моје је да ћутим.“ Какво мало задовољство мора себи сада силом да ствара онај, који се недавно титрао са скиптром и крунама. Како му мора бити тешко сада, кад види, да се у Бечу званичан Беч њега клони, њега, који је свагда тамо дочекиван, као господар европске ситуације. —

Он је истина дочекан од гомиле света свечан, али то је за њега мања утеха, него онај бол, које га осећа при помисли, да га више званични кругови нетребају, при помисли дакле да не вреди много. — Бизмарк је преживео своју славу. Он има великих и неизмерних заслуга за уједињење Немачке, али од уједињења амо чинио је он велике погрешке, које могу бити од рђавих последица за будућност Немачке. Многи знаци још за владања му, показивали су; да је он достигао био већ кулминациону тачку славе своје, а да му се после тога звезда почела гасити. Но он сам то није никада хтео да призна јер није хтео да напусти власт. Многи умни људи и велики политичари су говорили: „Бисмарк стари.“ Те су се речи млого пута чуле за последњих година његова канцеларства и министровања, особито, кад се говорило о унутрашњој политици. Но он се није на то обзирао, јер за цара Виљема се није морао обзирати него је могао по вољи свом властољубљу угађати. Но када је дошао млади цар Виљем када је сео на престо, хтео је да сачува себи право самосталне иницијативе, јер је он као цар највише одговоран пред народом, али је ту наишао на отпор код најближег саветника свога, а последица је тога морала бити отпуштање саветника. Цар Виљем није требао више савета Бизмаркова, он је нашао себи другог саветника. Ово је изненадило многе а највише самог Бизмарка, и присталице његове као што сам повика, да је он жртва неправде и неблагодарности. У томе смислу ево за четири године непрестано пишу органи његови и њему наклоњени, наглашујући како је он још увек једини позван, да рукује судбом земље. — Велики је то малер кад људи преживе сами своју славу а још увек у њима клица властољубља није угушена. Бизмарк је велики човек, али и велики човек их може свагда измишљати велика дела, нити може изводити. Ретки су ти људи, који су велики духом па у најбољој снази физичкој и умној умиру, те им се тако непомрчава значај и величина међу савременицима. Бизмарку није у суд досудио ту судбу великих људи. Он је остарио, али још увек држи о себи да је тако велики да се неда заменути а то је невоља, која му међу савременицима може умалити славу, коју ће тек историја моћи достојно оценити.

Саборски одбор.

Карловци у очи Иван-дана 1892.

У *четвртој* седници (од четвртка) решавани су предмети мање вредности у главном питања неких исплата јавних дања, даље рачунске ствари удове епарх. будимске, молбе за стипендије, предујам и милостињу.

*

У *петој* (последњој) седници бејаше предмет расправљању у главном питање купа тзв. пустаре „*Прекаје*“ у Ст. Стапару. Саборски одбор је из прве седнице овога заседања брзојавно известио поджупанијско звање у Сомбору, да за по-

---

ваздух изнад њега брже загреју него море. Загрејани се ваздух шири и пење у вис, а на његово место долази хладнији ваздух с мора. Кад зађе сунце, ваздух над морем, који се доцније загрејао, још је топао и диже се у вис, а на његово место долази ваздух с копна, који се по сунчеву заходу брзо исхладио. На тај начин у приморју преко дан ћарка ветрић с мора, а у вече и преко ноћ с копна. Такав ветрић је у летњој припеци права благодет.

У приморју нема нагле промене у топлоти, с тога се и људи слабије грађе и болешљиви могу без опасности дуже бавити на пољу на слободном ваздуху. Зна се из искуства да поред мора и болешљиви људи могу седети по више часова и на појачем ветру па да не назебу. То је отуда, што услед непрестаног бављења на слободном ваздуху тело очврсне, а поред тога је, као што смо рекли, услед дубљег и издашнијег дисања измена материје живља и тело производи више животне топлоте, те брзо накнађује ону топлоту, коју на ветрићу бржим испаравањем губи.

У ваздуху увек има електрицитета, али како утиче тај ваздушни електрицитет на живот и здравље, то још није испитано.

Главне су особине приморског поднебља дакле ове: чист, свеж ваздух, постепено загревање и разхлађивање ваздуха, дневни поветарац с мора и вечерњи с копна, густ и влажан, мало слан ваздух. Толико се може у опће рећи. Али на поднебље утичу и многе друге прилике, као н. пр. географски положај, околна брда и шуме, морске струје, ветрови и т. д. што све ваља у обзир узети кад хоћемо да оценимо вредност каквог климатичног лечилишта.

До сад је била реч о морском ваздуху и његову утецају на човечји организам, дај да видимо јоште колико вреди у том погледу морска вода и купање у њојзи.

Учинак морског купатила зависи у главном од температуре морске воде, од запљускивања (Wellenschlag) и од тога, колико има соли у морској води.

По температури су сва морска купатила хладна, јер одузимају телу топлоте.

Кад уђемо у хладну воду, испрва нас прође језа, дисање за тренутак застане, кожа нам побледи, јер се кожни крвни судови стегну и крв појури у унутрашње органе. За мало па кожа порумени, јер се кожне жиле рашире те кроз њих више крви протиче. У том тренутку се осећамо пријатно Крв, што струји у кожним жилама, губи од своје топлоте и хладнија стиже у унутрашње органе, потискујући оданде топлију крв на површину тела да се и она расхлади. На тај би се начин сва крв мало по мало охладила, да тело није у стању бар за извесно време брзо накнадити изгубљену топлоту. Телесна топлота производи се хемијским процесом, изменом материје. Највише се топлоте производи радњом мишића. У хладном се купатилу сви мишићи напрегну, крвоток је у њима живљи и на тај начин производи тело, за извесно време, толико топлоте колико је потребно да се накнади што је хладна вода одузела. Та тежња тела да поремећену телесну топлоту опет доведе на редовну меру, зове се реакција. Што је јачи спољашњи надражај, то тело мора јаче да реагира. Одузету телесну топлоту кадро је тело накнадити само живљом производњом топлоте, живљом изменом материје. Разуме се по себи да на тај начин тело троши оно „гориво“, што је у њему наслагано и за то се морамо старати да с поља набавимо нова горива. Просто речено: после купања у хладној води човек изгладни те осећа потребу да се чим заложи. Хладна вода освежује, после купања у њојзи човек се осећа лакши, расположенији и — гладнији. Купањем у хладној води кожа очврсне и лакше подноси промене у температури. Тим се човек најбоље чува од назеба.

Запљускивање је механичан надражај, који највише утиче на кожу и на живце у њојзи. Њиме се дејство хладне воде повећава. Запљускивање није у сваком морском купатилу једнако. Где је јача плима и осека, онде је јаче и запљускивање. У јадранском је мору врло слабо, тако да се једва и осећа.

Највише се разликује морска вода од текуће тим, што је слана. У морској води има врло много разних соли, али највећи део истих сачињава обична кухињска со. Није у сваком мору вода једнако слана. Од европских мора највише соли има у Средиземном. На 100 делова воде долази 2—5 делова обичне соли.

У сланој води кожни живци некако утрну, те човек слабије осећа хладноћу него у обичној води. Слана вода наједа кожу. Ко је јако осетљив, том одмах после првог купања у сланој морској води сва кожа поцрвени, као да ју је сунце опалило. За такога није купање у мору. После дужег купања врло многима изиђу по кожи неке бландице, као од коприве, које јако сврбе. Те бландице зову у Приморју „калори“ и сматрају их као сигуран знак да ће купање у мору имати добрих последица. Али то је празноверица.

Кухињска со, растворена у морској води, хемијски утиче на организам и у главном и она убрзава измену материје. Услед тога се производи неких болести, као што су реуматични и шкрофулозни отоци растварају и после дуже употребе морског купатила нестају.

У мору се не ваља дуго купати. За непливаче је доста 10—15 минута а за пливаче два пут толико. Чим ко осети зиму, ваља да изиђе из воде а не да дочека да са свим помодри и почне цвокотати.

Купање у мору није за свакога и само се оном може препоручити, чији организам има довољно снаге да успостави правилан ток животних функција, који се купањем у мору знатно ремети, другим речима: чији организам може да реагира. За са свим малу децу, за изнемогле старце, за тешке болеснике, за врло гојазне људе, за оне, који пљују крв, који имају

менуту пустару даје 670.000 фор. а вр. али да се понуда неких понудилаца из Цеште одбије. У жупанијској конгрегацији је примљена та понуда саборског одбора; али је примљена уз такове услове, којих саб. одбор није био вољан никако прихватити, а нарочито их није хтео прихвати са разлога, што на његово питање, како се мисли предати срп. нар. црквен. фондовима иста пустара у власништво *чиста од сваког терета* — није било одговора у жупанијском решењу; с друге стране се тражило, да се цела куповнина одмах при склапању уговора уплати. Свакако је такво захтевање једнострано, те се морало одбити. *Услед свега тога а и због многих других узрока је саборски одбор одустао од купе поменуте сшапарске земље.*

У овом заседању је решено око 200 предмета

Нови Сад, 24. јуна 1892.

— Пишу нам из **Карловаца** ово: „Као што из поузданог извора дознајем, на свршетку ових седница саборског одбора било је говора и о *сазиву сабора*. Том приликом се могло приметити да је *велико негодовање*, што одбор петнаесторице састављање свога предлога за уређење нар. црквен. автономије одуговлачи. Од стране одбора 15-орице се још пре ускрса обећавало, да ће за две а најдаље *три недеље* дана његов предлог бити готов и да ће се Његовој Светости патријарху, као председнику срп прав. нар. црквених сабора, поднети односно предати. Од обећања до сад прође пуна *три месеца* дана, а од предлога ни гласа. У посвећеним круговима се држи, да ће Његова Светост патријарх пријавити *састанак сабора за* **почетак месеца октобра о. г.**, те ће и одбор 15-орице по свој прилици бити у положају, да својој дужности на време одговори с погледом на то, да је прека потреба, да се наше автономне ствари једном већ у ред доведу.“ —

Прослава пунољетства црногорског престолонасљедника Данила.

17. јуна навршило се 21. година, како се родио црногорски престолонасљедник *Данило*. А овај дан је био у толико значајнији, што је црногорски престолонаследник постао пунољетан тога дана.

Услед тога изишао је „Глас Црногорца“ (број 25.) у свечаном руву и доноси овај чланак:

„Већ прије три године, кад је Његова Свјетлост, наш Престолонашљедник, Књаз Данило навршио осамнајесту годину, Њег. Височанство Књаз Никола изволио је на најсвечанији начин највишим Својим Указом прогласити Његову Свјетлост пунољетнијем; али — наставља се у истоме Књажевскоме Указу — „Овијем проглашењем пунољетства Наш драги син, Њег. Свјетлост Престолонашљедник Данило, још неможе имати удјела у Државној Управи, јер налазимо, да је Његов задатак сада још, да се и даље науком и искуством снажи и спрема за Владалачке дужности, које Га по милости Божијој, чекају, — него Му се даје мјесто уз Владаоца, како би боље познао људе и народе и стекао пространија искуства, која ће Му ваљати у владалачкоме животу.“

Данас је пак Његова Свјетлост, наш Престолонашљедник Књаз Данило навршио двадесет и једну годину, те је силом Члана 636 Имовинског Законика постао потпуно пунољетан, и ушљед тога добива eo ipso сва права и подлаже се свијема дужностима црногорскога пунољетнога Престолонашљедника.

То значи, да је Њег. Свјетлост, Престолонашљедник Данило, постао већ зрио човјек, који може да сам управља Својим и опћим пословима; значи, да наша мила отаџбина у Његовој Свјетлости добива уз Свога омиљенога Господара, тога неуморног трудбеника на пољу добростања, безбједности и части народне, другу младу радну силу, одњихану у топломе материнскоме наручју опће наше добре Мајке, Његиног Височанства, Књагиње Милене, а задахнуту духом пјесничкијем и јуначкијем Препородитеља Црне Горе, правога Оца и срећновладајућега Господара нашега.

У томе је велики значај данашњега дана радоснога; то је узрок радости, која данас слијева сва осјећања нашега народа у топломе благодарењу Премилостивоме Богу, што је Црној Гори дао таквога Сина и такву узданицу, оснажену лијепијем здрављем и обдарену најлепшим врлинама и срца и ума човјечијега.

У свакој монархији династија је прва чињеница, први услов од кога зависи и унутрашње добростање њено и спољашњи углед. Црна Гора између свијех монархија малијех и великијех, слава Богу, може се поносити са својом Династијом, која се развила и укријепила силом народне љубави, народне оданости и народне харности. Брзо ће се навршити друго стољеће како Црном Гором влада кућа Петровић-Његоша, прослављена јунаштвом и мудрошћу, прегалаштвом и пожртвовањем светитељством и пјесништвом — и та љубав, та одност, и та харност све више расту; и Црна Гора може рећи, **да је највеће њено добро њена добра династија.**

У тој нашљедној доброти и лежи јемство све боље будућности наше отаџбине, јемство, што извире из закона природног нашљедства, да ће Његова Свјетлост наш опћељубљени Престолонашљедник наслиједити са влашћу и врлине владалачке Својих великијех предака, само нека Га Свемогући штити и кријепи, на радост Височанственијех Му Родитеља и Свијетле Браће и Сестара, на понос Црне Горе, на срећу Српства!

Да живи много љета Његова Свјетлост наш Престолонашљедник Данило!

Да живе Њихова Височанства, Његови срећни Родитељи, Књаз Никола и Књагиња Милена!

Да живи вјековима Дом Петровић-Његоша!“

* * *

О светковинама, које су у очи и тога дана приређене на Цетињу, доноси „Глас Црногорца“ у истом броју овај извештај:

„Уочи 17 јуна, срећног дана рођења Његове Свјетлости нашег Престолонашљедника Данила, у који је Његова Свјетлост навршила двадесет и једну годину, Цетиње се зарана било заставама искитило а у првоме мраку вливало је у осветљењу. — У варошкој башти била је постављена трпеза за 300 особа, коју је Његово Височанство приредило грађанству цетињскоме и гостима са стране. Прошлијех година сама опћина је приређивала у очи овог дана сличну вечеру. У 7 сати је Његово Височанство Господар, водећи за руку Свијетлог Књажевића Петра, у пратњи Његове Свјетлости Књаза Мирка и г. г. министара, изволио обићи и прегледати трпезу, за коју су били гости већ посиједали и почели сјећи пецива и пршуте, дочим је војна музика свирала. Ред здравица је отпочео г. прото Матановић, па су слиједиле здравице г. министра Вуковића, г. Томаша Букотића, проф. Павла Поповића и друге, које се нијесу могле чути с крај на крај трпезе. Здравица г. Гавра Вуковића гласила је овако:

„Сјутрашњим даном наш млади и дични Књаз Насљедник Данило навршује двадест прву годину и ступа као потпуно зрели човјек у животу и у дјелима будућности наше миле Домовине. Нека му Бог да храброст срца државничку мудрост, правдољубивост његовог узвишеног Оца, нашег срећновладајућег Господара, нека му свемогући дадне дуги, славни и срећни живот, и да још за дуго година буде десна рука свога витешкога Оца, па што заједно не доврше, да он сам постигне све оно на што идемо и што желимо постићи за нашу будућност.“

По вечери је наступило весело пјевање и играње народнога хора и кола на толико страна по ливади: па је тако весело грађанство с музиком у 9 сати пошло пред свијетли Двор и ту то весеље наставило при свјетлости бенгалскијех ватра. У исто доба су пуштани с Табље ватромети, а околна брда била су вјештачки освијетљена. Такође сва пјаца пред Двором била је унаоколо освијетљена разнобојем балунима, и искићена зеленилом и заставама; а на бистијерни подизала се транспарентна пирамида на којој су се читали шљедећи натписи, које је саставио г. Радоје Рогановић:

Сијај уз оца
Побједиоца ...
А Србе брани
На свакој страни!

Живио Данил
Нашљедник мили:
На срећу Српства
И српској вили!

У оне дане
Кад рат настане:
Ти, ка' Отац Твој
Ђерај вражиј рој!

Ти си међу нам
Као алем — кам: —
Љуби Те Бог
Као Оца Твог;

На одушевљено клицање грађанства, Његово Височанство Господар изволио је изаћи пред Двор, те му је одма из народа приступио г. Томаш Вуковић и од стране народа честитао радосни дан и замолио, да изволи бити тумачем Његовој Свјетлости оног осјећања неограничене оданости и љубави народне, које данас испуња груди свакога Црногорца. Његово Височанство изволило је ту честитку и молбу најмилостивије примити. Како је Његова Свјетлост била осутна, у Карлсбаду, ове године није било бакљаде. Пред Књажевскијем Двором народно весеље трајало је читав сат. и за све то вријеме је Његово Височанство ту било присутно. Њихове Свјетлости Књагињице стајале су на дворском балкону. Послије се веселе наставило по свој вароши; а у дворској башти, гдје су били позвани чланови дипломатског тијела, наши гимназијалци под управом свог вриједног учитеља г. Толингера отпјевали су једну композицију његову из пјесничког дјела „Пјесник и Вила“, на ком ради још од ове зиме Његово Височанство. Како пјевање тако композицаја г. Толингера били су похвалом награђени.

Сјутридан је била у катедралној цркви архијерејска служба па благодарење са многољествијем, у присуству Његовог Височанства Књаза Николе, Њиховијех Свјетлости Књагињица Јелене и Ане, књажевића Мирка и Књаза Петра Карађорђевића, дипломатског тијела, државнијех великодостојанственика и мноштва народа. Пред манастиром и пред Свијетлијем Двором по једна чета војничка и перјаничка чиниле су почасти при доласку у цркву сјајне пратње и при одласку. — Послије црквене службе пуцали су са Табље топови а војничка је музика пред Свијетијем Двором свирала народну химну; па је Његово Височанство примало у великом дворском салону честитања: дипломатског кора, својих великодостојника, разнијех корпорација и свештенства, које је предводило Његовог Високопреосвештенство г. Митрополит Митрофан.

У Вечер је опет на великој пјаци војничка музика свирала, и весиље се разлијегало по Цетињу до поноћи.

Његовој Свјетлости у Карлсбад тај дан је пошло са Цетиња по телеграфу много честитака, на које је Његова Свјетлост љубазно одговарала преко свога ађутанта г. Слава Ђурковића.“

Главна расправа против убица министра Белчова у Софији.

Навешћемо још неке појединости из другог дана главне расправе убица министра Белчова. *Миларов* је доказивао, да он никако није стојао у свези са другим руским лицима, до само приватним. На питање државног тужиоца у колико је био обвезан Русији није хтео одговорити. Не сећа се, да се заклео у Одеси. Пориче, да је открио Петкову целу заверу и да је о том писао Молеву; свој дневник вели, да је дао једној поузданој особи, која га је морала предати власти. Василијев признаје, да је са Поповим у близини Одесе пробао револвере. Пориче да су завереници називали бомбе које су намењене биле књазу именом „Гроф.“

У трећој седници (од петка) настављено је читање Миларовљеве бележнице. Читање је трајало $8^1/_2$ сати. У тој бележници има интересантни ствари, но из свега излази, да књаза треба убити.

У бележници се говори о неком „Грофу“ од кога све зависи, ако он допусти испуниће се планови и добиће завереници новаца. Миларов није хтео да каже, које тај гроф. Признаје да му је руски државни саветник Д. Хитрово давао новаца, али само за издавање новина. Миларов је у бележници написао, да мора Рус убити књаза кад неће ни један Бугарин. По бележници договарао се Миларов са неким Алеви Автовом из Радомира, да овај скупи чету и са њоме упадне у Бугарску.

Реч „Аги,“ која више пута у бележници долази значи по казивању Миларова руско добротворно друштво.

Из неких места бележнице види се, да су неки Руси пребацивали Миларову, да нема доста одлучности, и да ће они морати атентат извршити ако он не усхте. — Даље се наваћа у бележници, да би се Бугарска убиством књаза ослободила Аустријанаца и Немаца. Цар руски рекао је једном приликом Цанкову „ја знам, да мене Бугари волу; прилике у Бугарској се се гадно развити, а кнез Кобург неће остати у Бугарској. Ни принц Милгрегчев ни Валдемар него какав славенски принц мора доћи на бугарски престо.“

После тога почело је преслушавање оптужених за атентат на Стамбуловог.

Зузов пориче све. Он вели, да није говорио са сведоцима Митаковим и Здравковим о каквој завери. Бобеков такође пориче исказ сведока, да је он начинио план, како да се разнесе у ваздух жељезнички воз у коме су седили кнез и Стамбулов. Он признаје, да је противан данашњој политици и разлаже своје назоре. Он је на пример противан спајању обе Бугарске јер би то за Бугарску штетно било. Па и последњом победом није Бугарска ништа добила, него владу, која је јача од слободе земље, коју она потискује.

После њега преслушаван је Зузов, који ништа не признаје. Он незна о никаквој завери. Он није ни долазио у Софију до 1890. г. и онда је био код Стамбулова, да моли званије, што му је овај и обећао. Не признаје да је са другим завереницима опћио, шта више Молова није никада ни видео. Код Каравелова је био Аугуста месеца 1890. г. да говори с њиме о извору у Панађуришту. И Бодеков не признаје ништа о завери. Он је долазио г. 1890. у Софију и ту је видео Каравелова, од то доба био је само један пут у Софији, да преговара са Каравеловим о изборима. Не признаје да је штогод говорио Стојковом о завери, или да је Здравковом рекао, да су Каравелов и Молов воће завере. — Бобеков је код преслушања развио своје политичке назоре. Рекао је да је постојећи режим протузаконит, лажан и управљен против народне воље. Осиђивао је унију Бугарске и Источне Румулије. Са Каравеловим — вели — зато је опћио, што су били једнаких политичких начела те су се обојица у том слагали, да успоставе у земљи ред и да опет зближе Русију и Бугарску. У Бугарској — наставља — има закона, али се врше по вољи. Собрање, које би требало да пази, да се закони поштено врше, састоји се из таких чланова, којима је стало до тога да данашњи режим и даље остане. То је узрок, да ствари у Бугарској тим путем иду.

Политички преглед.

— **Угарски сабор.** У седници *заступничке куће* од прошлог понедељника била је специјална дебата о промени закона за државно право точења. Читани су 10 параграфа. Код 1. §. тражио је Кулман, да за за точење пива плаћа 3 ф. (место 5 ф.) Референт Хегедуш побијао је тај предлог. Посланик Холо желео је, да се промене назив „порез на вино и пиво“ са „потрошарина на вино и пиво“. Хегедуш му је одговорио, да то треба тако да остане, јер се слаже са постојећим хрватским законима.

У седници од четвртка настављена је специјална дебата о промени закона за државно право точења. После мале дебате примљени су и остали 5. §. тога закона. Највише се дебатирало о томе у коме случају да буде спиритис прост од пореза. (За поправљање вина и за научне сврхе).

— У седници *горње (великашке) куће* од 22. јуна (4. јула) говорио је кнез примас Васари врло значајан говор. Говорио је о употреби §. 12. закона од 1868. г. у коме се наређује, да у мешовитим браковима морају, деца мушка бити вере очеве а женска материне. Његово мњење је то, да се остави родитељима и њиховом споразуму на вољу, да реше ово питање. После њега су говорили још владика Шлаух и још више говорника, који су се са њиме слагали.

— **Немачка.** У немачкој штампи, па услед тога и у осталој европској, траје још непрекидно критика Бизмарковог разговора са издаваоцем „Н. Сл. Пр.“ Ових дана разговарао се Бизмарк са уредником „Минх. Нахр.“, којим је хтео да поправи свој ранији разговор, али је у главноме опет исто казао. „Мене су“, рекао је кнез, „у опште рђаво разумели. Пребацују ми, да сам се ја у Бечу појављивао као творац немачко-аустријског савеза, да су ме као таквог поздрављали, с друге стране оптужују ме што је жица између Немачке и Русије пукла. Ствар је међу тим са свим проста и она друкчије стоји. За савез имамо да благодаримо спољним узроцима, што је цар врло незгодна писма упућивао у Берлин. Треба још знати, да је савез са Аустријом само дефензиван. Он има само да јамчи да Немачку и Аустрију не може нико напасти. То је дакле било међусобно осигурање. Али наши добри одношаји са Русијом могли су и даље стојати, јер су и у Петрограду знали да је наш савез са Аустријом дефензивног карактера. Аустрија и Русија биле су силе једна према другој врло нерасположене, наши добри одношаји са Русијом дозволили би нам да згодном приликом за Аустрију проговоримо коју добру реч. Морам поново напоменути да сам врло велико поверење уживао код цара Александра III. У разговору моме с њиме г. 1889. довољно је било да га уверим да су она писмена на којима потписи и печати врло вешто фалсификовани беху, (то су писма измењена између принца Кобурга и грофице Фландријске), неистинита.

болест у срцу или који имају са свим слаб желудац није купање у мору.

Највише успеха од купања у мору опажа се код деце, која су бледа, слабуњава, слабо једу, кашљу, имају отечене жљезде или ране и осне по телу, која су дакле шкрофулозна или нагињу шкрофулози. Така деца после летовања у приморју са свим се опораве и дођу к себи. По Немачкој, Француској и Италији заводе се у новије време свуда, нарочито на обалама источног мора и Атлантика т. зв. феријалне колоније, у које се преко лета шаљу слабуњава, бледа и шкрофулозна деца. Успех од таког летовања показао се врло повољан.

Много помажу морска купатила и нервозним болесницима, осем тога лековита су и за разне кожне и женске болести и болести плућа, док су још у зачетку.

Сав тај успех постизава се тим, што приморско поднебље и купање у мору снажи организам, а снажнији организам лакше може и да одоле сваком штетном утецају, па и оболело тело, кад се окрепи, лакше може болест да савлада. Не треба сметнути с ума да и мирноћа и уредан начин живота много припомаже лечењу а и благотворни утецај, што га има море на свачију душу, није мање важан чинилац.

Проговорив овако у опће о приморским купалиштима, остаје нам да се упознамо са Црквеницом и приликама у њојзи.

(Свршће се).

Принц кобуршки у разговору самном у Минхену потсетио ме на те ствари поново. Цар је моме уверењу одмах потпуно веровао. Та поверљивост његова јако ме је дирнула. Добри одношаји између Немачке и Русије постојали су једино на поверењу кога сам ја код цара руског уживао.“ О одношајима његовим према немачком цару рекао је кнез Бизмарк. „Ја сам код цара пао у немилост, ал зашто ја и дан данас не знам. О неком измирењу не може бити говора, јер цар — примети кнез смешећи се — није код мене у немилост пао. Чим се цар расположи према мени повратиће се стари одношаји. Ја сам уверен да су ту интриге играле главну улогу. Цар је одиста могао да буде сам себи канцелар; мене не би тако заболело просто отпуштање из службе, али начин на који сам ја отпуштен, он ме јако боли. Ја сам се надао да ћу свој положај напустити или услед болести или кад из ових груди излети последњи дах.“

Новости из места
и из народа.

Нови Сад, 24. јуна 1892.

— **Из епархије бачке.** *Административни одбор епархије бачке* држао је седницу у понедељак 22. јунија под председништвом Њ. Светости г. патријарха Георгија. — Саборски одбор узео је с одобрењем на знање приказани му записник епарх. скупштине бачке држане прошле године 21. августа, те је на истој скупштини донесене закључке потврдио. — Ст. бечејска црк. општина одрекла је административном одбору плаћање прилога ради оснивања епар. фонда и поднела је тога ради саборском одбору рекурз. но саб. одбор је тај рекурз одбио и црк. општини наложио, да мора плаћати распорезани прилог. — У пирошкој црк. општини, на основу одлуке саборског одбора, спровешће се нова организација црк. општине и исту ће спровести г. прота М. Ђорић. — Избор Стевана Јевтића за председника црквене општине новосадске за будућих 6 година за сада још није потврђен, док се не извиди, да ли је Ст. Јевтић и могао бити биран за председника. — Уз некоје напомене и по нужди одобрен је нов начин разреза парохијала у новосадској црк. општини — али није дозвољено истој општини, да изнад прелиминара више троши, док нов прорачун не устроји.

У седници *епарх. конзисторије бачке* држаној сутра дан 23. јунија под председништвом Његове Светости г. патријарха решавани су предмети већином мање важности. — Спомињемо, да је конзисторија ове године увела врло добру уредбу тиме, што је на све иноверне и народне средње школе и заводе у Бачкој изаслала дотичне окр. протопресвитере као своје поверенике, да присуствују на завршном годишњем испиту из веронауке, те да консисторији поднесу извештај како о успеху из веронауке, тако у опште о броју, успевању и владању срп. прав. ученика на туђим заводима. Како су већ сви испити довршени, консисторија је од 3 окр. протопресвитера примила извештаје о срп. прав. ученицима на држ. вел. гимназији у Сомбору (има 76 срп. прав. ученика), на трговачкој школи у Сомбору (7 ученика), кр. држ. женској препарандији у Суботици (3 ученице), држ. вел. гимназији у Суботици (22 ученика), на кр. држ. вел. гимназији у Бају (7 ученика), на кр. држ. препарандији (4 ученика) и на сенћанској нижој гимназији (12 ученика). Поднесени ови извештаји дају слику не баш лепу и утешну. На учење веронауке на тим средњим заводима у опште се не полаже довољна брига. Катихете не предају по једном наставном плану, већ тако да речемо — како ко хоће — и по разноврсним уџбеницима. Све то пак долази отуда, што у томе погледу до сада није вођен никакав надзор. Сад је консисторија решила да изради за све те школе опште-обавезни наставни план, те да сви вероучитељи веронауку по томе плану и по једнаким уџбентицима предају. — Из извештаја се на жалост види да има и такових срп. прав. ученика, који веронауку уче на мађарском језику, јер свога матерњег, српског језика и не знају. Друга је жалосна појава, да срп. прав. ученици готово на свима средњим школама саразмерно слабо успевају. —

У конс. седници још су примљени извештаји о држаној свештеничкој исповести и о одржаним свештеничким зборовима, а највише је решено такових предмета, које се односе на бракоразводне парнице.

— **Главна скупштина учитељског конвикта** биће у суботу 27. јуна (9. јула) ове г. у 8 сати у јутру у дворани срп. више девојачке школе. После скупштине биће парастос покојном добротвору *Николи Кнежевићу* и осталим знатнијим добротворима.

— **Парастос**. „Српски учитељски конвикт у Новом Саду“ приређује после своје редовне главне скупштине у суботу 27. јуна (9. јула) о. г. у 11 сати пре подне у св. саборној цркви свечан парастос своме добротвору *Николи Кнежевићу* и осталим својим упокојеним члановима а приложницима на који се поштовано грађанство учтиво позива. После парастоса држаће председник говор у скупштинској дворани у спомен врлом покојнику Николи Кнежевићу.

— **Изгубљен сат.** Јуче у уторак изгубљен је у ћурчинском сокаку од „Плевне“ до апотеке г. Ђорђевића један сребрн женски ремонтуар сат са малим ланчићем. Ко га нађе, нека га изволи донети у администрацију овога листа, где ће добити пристојну награду.

— Пишу нам из **Врањева**: Као што Вам је познато наша позоришна дружина долази на Ивањ-дан у Т. Бечеј-Врањево, да да представе. Тог дана појаће певачки збор позоришни у Врањеву на служби божјој. Ми Врањевчани се особито радујемо што ћемо уживати у лепом појању тим више, што тај дан слави наша св. црква, рођење св. Јована крститеља, и обећавамо, да ћемо се знати позоришној дружини за то захвалити.

Позоришна дружина даваће 12 представа у претплати. Наш народ ће се како у Врањеву тако и у Бечеју у лепом броју одазвати као оно пре 4 године, тако, да смо уверени, да срп. нар. позориште код нас неће имати дефицита, као по другим местима.

Ми се врло радујемо, што позориште долази: с једне стране, што ћемо имати пријатне забаве, а с друге *много важније, што ћемо походити школу, у којој се морал учи, а гад и злоћа се из душа наших искорењује.* Надамо се, да ће позоришна управа бирати ваљано комаће из свог репертоара, да ће чланови срп. нар. позоришта напрећи све своје силе, да прикази буду што лепши, што сјајнији.

У то име поздрављамо позоришну дружину једва чекајући, да се с њом састанемо. Желимо јој сретан долазак и боравак у нашој средини.

— **Успостављен.** Као што београдски листови јављају г. *Свешомир Николајевић* професор велике школе, опет је успостављен на своју катедру. Наши читаоци ће се сећати, да је г. Николајевић пензиониран што је на банкету, који су професори велике школе приредили бившем краљу Милану, мало слободније наздрављао краљу Милану. Г. Николајевић предаје историју светске књижевности и изврстан је професор.

— **Др. Сава Крстић** изабран је као што нам из Перлеза јављају за тамошњег општинског лекара.

НОВИЈЕ.

БЕОГРАД, 23. јуна. Краљ Александер путоваће када сврши започете испите у које аустријско купатило. Путовање инкогнито.

БЕРЛИН, 23. јуна. Данас изишла анонимна брошира са насловом. „*Крај Бизмарков у спољној политици*,“ где се Бизмаркова дипломација најстрожије осуђује. Писац жигоше Бизмаркову политику као низ погрешака и непотпуности и прориче на крају крајева велики фиаско, који Бизмарк хоће тиме да забашури, што криви Капривија због руско-француског зближења.

МАДРИД, 23. јуна. У Мадриду били су немири због градоначелника и неких порезних ствари. На пијацама и кланицама прекинут је био рад. Јуче је скинут градоначелник и опозван је декрет о утеривању пореза те су немири престали и радња и промет су успостављени.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „Бранника“.

БУДИМПЕШТА, 24. јуна. Овдашњи лист „Будимпештански Хирлап“ донео је вест, да је Његово Величанство управило на министра председника грофа Сапарија телеграм, у ком је желило, да се прекине дебата у погледу закона о мешовитим браковима. Иста вест је потпуно измишљена јер гроф Сапари није добио такав телеграм.

ЛОНДОН, 24. јуна. Изборна борба је врло жестока, до сад је изабрано 89 конзервативаца, 65 либералаца. (Гледстонове странке) и 11 униониста. (Униониште су либерали, који се усљед Ирског предлога оцепили од Гледстона.) Гледстон непрестано по провинцији на зборовима држи говоре, у којима најстрожије осуђује владу, и препоручује своје предлоге о Ирској, јер је он тог уверења, да ће Енглеска само онда имати мира, ако задовољи праведне захтеве Ираца.

СОФИЈА, 24. јуна. Принц Фердинанд је врло лепо примљен у Лондону, што се у овдашњим политичним круговима тумачи, да је енглеска влада наклоњена Бугарима Међу тим ипак је неистинита вест као да ће енглеска влада, примити бугарског конзула и као да ће поставити свог дипломатског агента у Софији.

РИЈЕКА (Фиума.) 24. јуна. Неистинита је вест неких листова, као да се на лађама које су приспеле из Далмације налазе болесници од колере.

Трговина.

НОВИ САД, 24. јуна. (6. јулија.) У одпочетој жетвеној радњи у целоме јужном крају наше домовине на житарским пијацама је застао довоз са раном нити је иоле којег промета. Цене су већином сваком зрну овамо доле у малом опадању, доклен на домаћим нам горњим пијацама цена се шеници чврсто држи.

Уз сасвим незнатан промет са раном на нашој је пијаци данас цена ова: Шеница 8 ф. до 8 ф. 20 н. Наполица 6 ф. 90—7 ф. Јечам нов 4 ф. 20—40 н., старо зрно 4 ф. 50 н. Зоб 4 ф. 70 н. Кукуруз 4 ф. 40—50 н. Све од 100 килограма.

На другим нашим пијацама је радња са сваким производом веома трома, цене се не дижу никојој струци производа.

Време топло, са прелазним облацима. — Вода у опште у опадању.

*

У БУДИНПЕШТИ, 23. јуна (4. јула). Промене нема у послу са раном. Шенице је и опет задоста нуђено, и воља за куповање била је добра, а и покрај мирног расположења — уз дневни промет са шеницом од 28.000 м. ц. потпуну је досадању цену ово зрно одржало. Плаћана шеница потиска 78.5. 8 ф. 95 н., 78. 8 ф. 90 н., 77.1. 8 ф. 75 н., 77. 8 ф. 70 н. Банатска 75.6. 8 ф. 55 н. Бечкеречка 78.5. 8 ф. 95 н. Бачка 76. 8 ф. 60 н. Румунска 75.8. 8 ф. — Српска 75. 7 ф. 90 н.

Термини: Шеница за јесен 8 ф. 09—11 н. Кукуруз за јули—август 4 ф. 76—78 нов., за авг.-септ. Кукуруз 4 ф. 88—90 н. Зоб за јесен 4 ф. 38—40 н. Репица кол за авг.-септембар 11 ф. 40—45 н.

*

Течај вредности и новаца на берзи у Будим-Пешти 24. јуна. (6. јула.) 1892.

Ц. кр. дукати	5 ф. 67 н.
Наполеондори (20 франака) .	9 ф. 49 н.
Деонице угарске банке . .	359 ф. 75 н
Деонице аустро-угар. банке .	995 ф. — н.
4% угар. ренте у злату . .	110 ф. 20 н.
5% „ „ „ папиру .	100 ф. 40 н.
Немачке држ. марке . . .	58 ф. 65 н.

Огласи.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

На основу закључка црквене општине Горњо-Ковиљске овим се расписује минуендо дражба ради оправе цркве, која ће се држати дана 5. (17.) јула о. г. у 2 сата по подне.

Прорачун износи 1859 фор. а. вр.

Сваки лицитант има пре дражбе 10% пишманлука положити.

Ближи дражбени услови могу се код председништво црквене општине видети.

У Гор. Ковиљу 10. Јуна 1892.

2—3 **Председништво.**

Бр. 11734. пол. 1892. **СТЕЧАЈ.**

На упражњено место *четвртара* код сл. кр. вароши Новог Сада, скопчано с годишњом платом од 400 фор., овим се отвара стечај.

Позивају се сви, који ово место желе да своје крштеним писмом и сведоџбама о владању и надлежности поткрепљене молбенице предаду до 3. (15). Јула т. г. градоначеонику сл. кр. вар. Новог Сада.

Из магистратске седнице сл. кр. вароши Новог Сада држане 16. (28.) Јуна 1892.

Стеван Поповић-Пеција с. р.
кр. саветник, градоначеоник.

Др. Владимир Деметровић с. р.
вел. бележник. 3—3

Против
знојења ногу
маст дра Блауа

најпоузданије је средство. Једна тегла ове масти стаје у месту 90 нвч., на страну пак с поштарином заједно 1 ф. 20 н.

Само се у апотеци:

3—3 П. Георгијевића у Новом Саду.
може добити.

ОГЛАС.

Усљед закључка црквене општине Срп. Црњанске, а по одобрењу славне епарх. управе у Темишвару — расписује се овим „Дражба на мањак“ ради чишћења целокупне позлате и св. икона, као и бојадисање целе св. цркве изнутра посном бојом и иконе да се измалају на зидовима; — цео посао за чишћење икона и позлате као и бојадисање цркве изнутра, износи 1400 фор.

За оправу св. цркве споља и изнутра, зидарска, лимарска, столарска и гвожђарска радња износи 1187 фор. 87 нов., укупно 2587 фор. 84 нов.

Услови су ови:

Сваки лицитант дужан је 10% од горе изложене своте пре дражбе у име пишманлука положити. Општина задржава себи право према подузимачу. — Подузимач издаје општини писмену јамчевину на 3 год. за обављени посао. — Ближа условља могу се код председништва срп. црквене општине у Срп. Црњи видети свагда, као и на сами дан бражбе, када ће се одржати 6. јула по стар. кал. о. г. у 10 сахата пре подне.

У Срп. Црњи 17. јуна 1892. год.

2—3 **Председништво.**

Бр. 11698. пол. 892. **СТЕЧАЈ.**

При убогом дому сл. кр. вароши Новог Сада, названом „Марија Валерија,“ установљено је место надзорника, те се ради попуњења истог овим расписује стечај.

Плата је надзорнику 300 фор., исти је дужан становати у заводу, где ужива бесплатан стан, огрев и осветлење.

Ко буде примљен за надзорника биће обвезан, да приликом примања положи у вар. благајницу јамчевину од 100 фор., у готовом, или у вредносним, за јамчевину способним папирима.

Позивају се сви они, који ово место желе тражити, да своје молбенице, поткрепљене крштеним писмом и сведоџбама о владању и надлежности, поднесу градоначеоничком звању сл. кр. вароши Новога Сада укључно до 28. јуна (10. јула) 1892. год.

Из седнице магистрата сл. кр. вароши **Новог Сада** држане 11. (23.) јуна 1892.

Стеван Поповић-Пеција с. р.
кр. саветник, градоначеоник.

Др. Владимир Деметровић с. р.
вел. бележник. 3—3

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
КОСТЕ ЋОСИЋА
У ЦРЕПАЈИ

потребује млађег помоћника који осим српски, нешто мађарски и немачки говори. Мануфактуристе имају првенство.

Ступити може одма или по уговору. 1—3

ПОМОЋНИК МАНУФАКТУРИСТА!

Премје пошта — која се за 7 година није мењала; — ваља да је изврстан српски продавац и солидан карактер; и једно место *млађег помоћника* имају се што пре попунити у трговини:

СИГФРИДА ВАЈЦЕНКОРНА
У Земуну.

Изискује се: копија *атестата*, фотографија, и захтев плате. 3—3

КУПАТИЛО
КИСЕЉАК
жељезн. станица
ВИСОКО (код Сарајева.)

„Кисељак“ вода је за пиће и купање изврсна; најбогатија је гвозденом и глауберовом сољу и угљеним кисиком. Подпуно одговара Рохичкој, Карлбадској и Франценсбадској води. Предео је диван, а цене станова и препитања врло умерене.

Проспекте, воду и станове ваља код **купалиштне управе у Кисељаку поручити.** Осим тога може се наше воде добити у апотекама и у спецерајским трговинама.

Сезона почиње од 15. маја па траје до месеца октобра.

Стовариште је за Н. Сад код г. **Јосифа Клајнчека.** 9—12

Власник и издавалац др. Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник Никола Јоксимовић Штампарија А. Пајевића у Новом Саду.